

Kamila Kwaśnicka^{*,**}, Ansgar Quinkenstein^{**}

^{*}Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu, ^{**}Brandenburgische Technische Universität Cottbus, Germany

UWARUNKOWANIA PRAWNE DLA PLANTACJI ROŚLIN DRZEWIASTYCH O KRÓTKIEJ ROTACJI I SYSTEMÓW AGROLEŚNYCH W ZAKRESIE PRODUKCJI BIOMASY DRZEWNEJ W NIEMCZECH

LEGAL FRAMEWORK FOR SHORT ROTATION COPPICE AND AGROFORESTRY SYSTEMS FOR THE PRODUCTION OF WOODY BIOMASS IN GERMANY

Słowa kluczowe: rolnictwo, biomasa drzewna, bioenergia, regulacje prawne, dotacje unijne
Key words: agriculture, woody biomass, bioenergy, legal regulations, EU subsidies

Synopsis. Niejasne ramy prawne w Niemczech w zakresie produkcji drewna energetycznego wywoływały jeszcze niedawno dezorientację rolników, co było spowodowane opieszałym przygotowaniem regulacji prawnych – w porównaniu do innych odnawialnych źródeł energii – w zakresie rolnych upraw drewna na plantacjach roślin drzewiastych o krótkiej rotacji (*Kurzumtriebsplantagen* – KUP) i systemach agroleśnych (*Agroforstsystemen* – AF). Dopiero reforma z 2010 r. federalnej niemieckiej Ustawy o lasach zasadniczo zmieniła sytuację. Aktualne kryteria przyznawania pomocy w ramach KUP i AF zawierają regulacje, które m.in. stanowią że czas rotacji topoli, wierzby, brzozy, olchy, jesionu lub robinii wynosi maksymalnie 20 lat. Chociaż nowe regulacje prawne, które uwzględniono w analizie, przyczyniły się do podniesienia dla rolników atrakcyjności rolniczej produkcji drewna, nie oznacza to że nie powstaje potrzeba dalszego ich ulepszenia. Uwidacznia się ona w prawnych aspektach dotyczących *Alley-Cropping-System* – ACS (systemy agroleśne zawierające naprzemiennie pasy pola oraz pasy roślin drzewiastych o krótkiej rotacji położone wobec siebie równolegle), które nie są ukształtowane w sposób zadawalający. Ponadto, wskazane wyżej ograniczenie do jedynie sześciu gatunków drzew jest niezasadne, mając na względzie typowe, bogate w różne gatunki systemy agroleśne.

Wstęp

Nowsza historia wspierania energii odnawialnej w Niemczech rozpoczęła się przed dwudziestu laty – 1 stycznia 1991 r., kiedy weszła w życie Ustawa z 7 grudnia 1990 r. o doprowadzeniu do publicznej sieci energetycznej prądu elektrycznego pochodzącego z odnawialnych źródeł energii (*Stromeinspeisungsgesetz* – zwana dalej „StromEinspG”). Ustawa ta zobowiązała przedsiębiorstwa zajmujące się zaopatrzeniem w energię elektryczną do zakupu prądu elektrycznego pochodzącego z odnawialnych źródeł energii o jej producentów po ustalonych cenach (§ 2 StromEinspG).

1 kwietnia 2000 r. ustawa została zastąpiona przez Ustawę o energiach odnawialnych (*Erneuerbare-Energien-Gesetz* – zwana dalej „EEG”). Aktualna wersja EEG z 25 października 2008 r. ma na celu zwiększenie do 2020 r. udziału energii odnawialnej w zaopatrzeniu w energię elektryczną do 30%, przy czym poziom ten będzie ulegał systematycznemu wzrostowi (§ 1 ust. 2 EEG). Zgodnie z EEG operator sieciowy (operator sieci wszystkich poziomów napięcia służących ogólnemu zaopatrzeniu w energię elektryczną) jest zobowiązany do odbioru energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii wytwarzanych w Niemczech (§ 2 ust. 1 EEG), z pierwszeństwem przed energią elektryczną pochodzącą z innych źródeł (np. paliw kopalnych albo energii jądrowej). Operatorzy sieciowi są ponadto zobowiązani do optymalizacji i rozbudowy sieci instalacji stosownie do potrzeb, o ile jest to gospodarczo możliwe (§ 9 EEG). Za doprowadzoną energię elektryczną operator sieciowy uiszcza operatorowi instalacji (ten, kto bez względu na własność użytkuje instalację w celu wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii lub z gazu kopalnianego) przewidzianą w EEG kwotę, która zależy od rodzaju energii odnawialnej przeznaczonej do zaopatrzenia w prąd. Związane z tym procesem koszty są przenoszone z operatora sieciowego na użytkownika końcowego energii elektrycznej.

W uzupełnieniu regulacji zawartych w EEG, które dotyczą jedynie wytwarzania energii elektrycznej, wprowadzono do niemieckiego ustawodawstwa Ustawę z 7 sierpnia 2008 r. o promowaniu odnawialnych źródeł energii w zakresie ciepłownictwa (*Erneuerbare-Energien-WärmeGesetz* – EEWärmeG). Reguluje ona zastosowanie odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła oraz chłodnictwa wprowa-

dzając wzrost udziału energii odnawialnej dla ciepła i zimna w końcowym zużyciu energii do 2020 r. na poziomie 14%. Ponadto, wraz z Ustawą z 18 grudnia 2006 r. *Biokraftstoffquotengesetz* (BioKraftQuG) wprowadzono regulacje o domieszkach biopaliw do paliw dla pojazdów mechanicznych.

Udział energii odnawialnej w niemieckim rynku energii

W wyniku promowania oraz wspierania w Niemczech sektora odnawialnych źródeł energii (*Erneuerbare Energien* – zwane dalej „EE”), wzrasta nieprzerwanie od 1990 r. ich udział w niemieckim rynku energii. Udział EE w zużyciu energii wzrósł z 4,2% w 1997 r. do 15,4% w 2008 r. (wartość celowa przewidziana na płaszczyźnie Unii Europejskiej – zwana dalej „UE” na 2010 r. wynosiła 12,5%). W tym samym czasie udział EE w Polsce rósł umiarkowanie z 1,7 do 4,2% (wartość celową UE na 2010 r. została określona na poziomie 7,5%) [Renewable energy... 2010]. Uwzględniając końcowe zużycie energii, a więc całkowitą otrzymaną energię przez użytkownika końcowego, udział EE w latach 1998-2009 w Niemczech wzrósł z 3,2 do 10,3%. Obok energii wodnej (0,8%) i energii wiatrowej (1,6%) zauważalny jest wzrastający udział biomasy, kształtujący się na poziomie 7,2% [Renewable energy... 2010].

Podczas, gdy w ostatnich latach nastąpił w Niemczech znaczący rozwój w zakresie energii wiatrowej [Renewable energy... 2010, Global Wind... 2011], dziedzina roślin energetycznych przedstawia jeszcze nie w pełni wykorzystany potencjał. Dotyczy to przede wszystkim produkcji rolniczej biomasy drzewnej w plantacjach roślin drzewiastych o krótkiej rotacji (*Kurzumtriebsplantagen* – zwane dalej „KUP”) albo w systemach agroleśnych (*Agroforstsystemen* – zwane dalej „AF”). W 2010 r. w Niemczech na obszarze 1,83 mln ha (ok. 15% niemieckiej powierzchni gruntów ornych) uprawiane były rośliny energetyczne dla produkcji biopaliwa, bioetanolu oraz biogazu. Powierzchnia uprawna dla paliw stałych (m.in. drewno pochodzące z uprawy rolniczej) wynosiła tylko 4000 ha [Anbau nachwachsener... 2010]. Jest to niezadawalający stan, mając na uwadze, że uprawa rolna roślin drzewiastych z jednej strony charakteryzuje się dużym potencjałem, z drugiej zaś ma ekonomiczno-ekologiczną wartość dodaną w porównaniu do konwencjonalnych kultur rolnych, a zatem także wielu innych surowców odnawialnych [Murach i in. 2007, Quinkenstein i in. 2009, Weih 2008].

Niepełne ramy prawne w Niemczech stały na przeszkodzie rozwojowi uprawy roślin drzewiastych. Reforma niemieckiej federalnej Ustawy o lasach przeprowadzona w 2010 r. zmieniła zasadniczo tę sytuację.

Celem artykułu było przedstawienie obowiązujących podstaw prawnych w zakresie zakładania oraz gospodarowania KUP i AF. W opracowaniu odniesiono się do najważniejszych regulacji w zakresie prawa Unii Europejskiej, w szczególności dotyczących dopłat bezpośrednich, jak również nawiązano do niemieckich regulacji w zakresie podjętej tematyki.

Ustawodawstwo niemieckie

Istotna modyfikacja niemieckiego prawa, która wpłynęła na stabilizację prawną w zakresie KUP i AF, nastąpiła 31 lipca 2010 r. w postaci wprowadzenia zmian do federalnej Ustawy o lasach (*Bundeswaldgesetz* – zwana dalej „BWaldG”). W wyniku tego zarówno KUP, jak i „*agroforstliche Nutzung*” (użytkowanie agroleśne) zostały bliżej zdefiniowane oraz wyraźnie wykluczone z pojęcia „las” [Freese i in. 2011]. W BWaldG z terminu „las” wyłączono obszary obsadzone gatunkami drzew w celu szybkiego pozyskiwania drewna, których okres rotacji nie jest dłuższy niż 20 lat (plantacje roślin drzewiastych o krótkiej rotacji) – § 2 ust. 2 pkt 1 BWaldG, jak również tereny z drzewostanem, które jednocześnie służą uprawie produktów rolnych (użytkowanie agroleśne) – § 2 ust. 2 pkt 2 BWaldG.

Należy zaznaczyć, że obok powyższych regulacji w dalszym ciągu znajduje zastosowanie Ustawa z 22 maja 2002 r. o lesnym materiale rozmnożeniowym – *Forstvermehrungsgutgesetz* (zwana dalej „FoVG”), która stanowi transpozycję Dyrektywy Rady 1999/105/WE z 22 grudnia 1999 r. w sprawie obrotu lesnym materiałem rozmnożeniowym. Ustanowiła ona prawne podstawy dla produkcji, wprowadzania do obrotu, importu i eksportu lesnego materiału rozmnożeniowego. Z uzasadnienia do FoVG wynika, że plantacje roślin drzewiastych o krótkiej rotacji oraz plantacje gatunków drzew szybko rosnących obejmują cel lesny [Marx 2010]. Warto zauważyć, że wierzba nie została uwzględniona w ustawie, w przeciwieństwie do: topoli, robini, brzozy, olchy oraz jesionu (załącznik do § 2 pkt 1 FoVG).

Przy tworzeniu oraz gospodarowaniu KUP oraz AF, należy w określonych przypadkach uwzględnić regulacje zawarte w federalnej Ustawie z 29 lipca 2009 r. o ochronie przyrody – *Bundesnaturschutzgesetz* (zwanej dalej BNatSchG). Zgodnie z § 14 ust. 2 BNatSchG: „rolne, leśne oraz rybackie gospodarce użytkowanie gleby nie jest przewidziane jako ingerencja w przyrodę oraz krajobraz, o ile zostanie przy tym uwzględnione cele ochrony przyrody oraz krajobrazu”. Mając na względzie powyższe sformułowanie zawarte w BNatSchG, na konferencji agrarnej ministrów w 2009 r. podjęto uchwałę stanowiącą, że: „uprawa kilkuletnich kultur do wytwarzania biomasy na gruntach ornych z reguły nie jest traktowana jako ingerencja w rozumieniu przepisów o ochronie przyrody” [Ergebnisprotokoll der... 2009, TOP 21, pkt 4]. Uwzględniając regulacje w BNatSchG,

nie jest jednak wykluczona kontrola poszczególnych upraw. Ponadto obowiązuje tzw. „*Verschlechterungsverbot*” (zakaz pogorszenia), zgodnie z programem „Natura 2000”, który stanowi § 34 BNatSchG.

W sytuacji wytwarzania w KUP albo AF biomasy drzewnej do produkcji biopaliw, należy ponadto uwzględnić regulacje zawarte w Rozporządzeniu z 30 września 2009 r. w sprawie wymagań dla zrównoważonej produkcji biopaliw (*Biokraftstoff-Nachhaltigkeitsverordnung* – zwanego dalej Biokraft-NachV). Zgodnie z Biokraft-NachV, biomasa nie powinna być wytwarzana na obszarach o wysokich wartościach przyrodniczych (§ 4), obszarach zasobnych w pierwiastek węgla (§ 5), jak również na obecnych lub byłych torfowiskach (§ 6). Ponadto, konieczne jest uwzględnienie przepisów o zrównoważonej gospodarce rolnej – § 7 Biokraft-NachV.

Ocena oddziaływania na środowisko uregulowana w Ustawie z 24 lutego 2010 r. o ocenach oddziaływania na środowisko (*Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz* – zwanej dalej UVPG), która wymagana jest w sytuacji zalesiania po raz pierwszy ponad 50 ha obszaru oraz karczowania lasu o powierzchni ponad 10 ha dla celów zmiany sposobu użytkowania w znaczeniu federalnej Ustawy o lasach z 2 maja 1975 r. (*Bundeswaldgesetzes* – zwanej dalej BWaldG) nie odnosi się do KUP oraz AF. Zarówno KUP oraz AF w wyniku wspomnianych wyżej zmian wprowadzonych do BWaldG zostały bowiem wyłączone z pojęcia „las”. Nie chodzi w tych przypadkach o zalesianie w rozumieniu BWaldG, gdyż status terenu rolnego zostaje zachowany [Ergebnisprotokoll der... 2009, TOP 21, pkt 3].

Ustawodawstwo Unii Europejskiej

W prawie Unii Europejskiej pojęcie „zagajnik o krótkiej rotacji” (*Niederwald mit Kurzumtrieb*) zdefiniowano jako: „obszar obsadzony gatunkami drzew objętymi kodem CN 06029041, na które składają się wieloletnie rośliny drzewiaste, których korzenie lub pniaki pozostają po zbiorach w ziemi i w kolejnym sezonie wypuszczają pędy (...)” (art. 2 lit. n, VO (EG) Nr. 1120/2009). Kod CN został określony w Rozporządzeniu VO (EG) Nr. 948/2009 jako kod dla zagajników leśnych (leśnych roślin drzewiastych). Warto zauważyć, że wierzba nie została wyłączonej z tej klasyfikacji, jednakże otrzymuje dofinansowanie jako uprawa wieloletnia [Marx 2010].

W art. 34 ust. 2 Rozporządzenia Rady (WE) z 19 stycznia 2009 r. ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i określone systemy wsparcia dla rolników (zwane dalej VO (EG) Nr. 73/2009), pojęcie „kwalifikujący się hektar” zostało określono m.in. jako: „każda powierzchnia gruntów rolnych gospodarstwa oraz wszelkie obszary obsadzone zagajnikami o krótkiej rotacji (kod CN ex 06029041) wykorzystywane do prowadzenia działalności rolniczej”. Termin „powierzchnia gruntów rolnych” został zdefiniowany w art. 2 lit. h VO (EG) Nr. 73/2009 jako: „każda powierzchnia wykorzystywana jako grunty orne, trwale użytki zielone lub uprawy wieloletnie. Zgodnie z art. 2 lit. b, VO (EG) Nr. 1120/2009 „uprawy wieloletnie” oznaczają: „kultury niepodlegające płodozmianowi poza trwałymi użytkami zielonymi, które pozostają na okres przynajmniej pięciu lat i przynoszą cykliczne plony, włącznie ze szkółkami winnic i drzew oraz zagajnikami o krótkiej rotacji”.

Zgodnie z art. 2 lit. n, VO (EG) Nr. 1120/2009 rośliny drzewiaste, które mogą być uprawiane jako zagajniki o krótkiej rotacji, muszą zostać określone przez kraj członkowski w sporządzonym wykazie uwzględniającym gatunki właściwe dla zagajników o krótkiej rotacji oraz określającym maksymalny cykl zbiorów. W Niemczech wykaz ten ogłoszono w maju 2010 r. (NWaldZyklBek). Zostały w nim wymienione następujące gatunki drzew: wierzba, topola, robinia, brzoza, olcha oraz jesion z cyklem zbiorów określonym na poziomie maksymalnie 20 lat. Zawężenie wykazu do jedynie sześciu gatunków drzew wydaje się problematyczne w odniesieniu do AF, bowiem w praktyce oznacza to znaczne ograniczenia dla bogatych w gatunki AF.

Od 2010 roku kraje członkowskie nie przyznają płatności bezpośrednich rolnikom w przypadku, gdy kwalifikujący się obszar gospodarstwa w odniesieniu do którego złożony zostanie wniosek o płatności bezpośrednie lub w odniesieniu do którego płatności te mają być przyznane – przed zastosowaniem zmniejszeń i wyłączeń przewidzianych w art. 21 VO (EG) Nr. 73/2009 wynosi poniżej jednego hektara (art. 28 ust. 1 lit. b VO (EG) Nr. 73/2009). Działki rolne obsadzone zagajnikami o krótkiej rotacji utrzymane w dobrej kulturze rolnej 30 czerwca 2003 r. kwalifikują się do przyznania pomocy w ramach systemu jednolitych dopłat obszarowych. Minimalny rozmiar przypadającego na gospodarstwo obszaru kwalifikującego do ubiegania się o płatności, wynosi 0,3 ha (art. 124 ust. 2 VO (EG) Nr. 73/2009).

Unijne dopłaty bezpośrednie są związane z wypełnieniem obowiązków w zakresie ochrony środowiska, bezpieczeństwa żywności, zdrowia zwierząt i roślin oraz ochrony zwierząt tzw. *Cross Compliance* (zasada wzajemnej zgodności). Istotne regulacje prawne stanowi tutaj Rozporządzenie Rady (WE) VO (EG) Nr. 73/2009 oraz Rozporządzenie Komisji VO (EG) Nr. 1122/2009. Obowiązek utrzymania użytków zielonych zgodnie z art. 6 VO (EG) Nr. 73/2009 oraz art. 3 i art. 4 VO (EG) Nr. 1122/2009 stoi na przeszkodzie korzystania z użytków zielonych na potrzeby KUP i AF, ponieważ w zakresie udzielanej pomocy zostały prawnie sklasyfikowane jako uprawy wieloletnie (art. 2 lit. b VO (EG) Nr. 1120/2009). W sytuacji utworzenia KUP oraz AF na użytkach zielonych obszar ulegnie przekształceniu w uprawę wieloletnią, co jest sprzeczne ze wskazanym wyżej obowiązkiem utrzymania użytków zielonych oraz ze związanymi

z nim ograniczeniami użytkowania. Ponadto, sytuacja taka prowadziłaby do łamania regulacji zawartych w BNatSchG oraz ustawach o ochronie przyrody obowiązujących w niemieckich landach [Marx 2010].

Zgodnie z § 5 ust. 1 Rozporządzenia z 4 listopada 2004 r. o zasadach utrzymania w dobrym stanie rolniczym i ekologicznym terenów rolnych (*Direktzahlungen-Verpflichtungenverordnung* – DirektZahlVerpFV) w powiązaniu z § 2 ust. 2 Ustawy z 28 kwietnia 2010 r. dotyczącej regulacji i zachowania dalszych obowiązków przez rolników w ramach prawnych regulacji wspólnotowych o dopłatach bezpośrednich oraz innych regulacji w zakresie wsparcia (*Direktzahlungen-Verpflichtungengesetz* – DirektZahlVerpflG), która wprowadziła do niemieckiego porządku prawnego Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1782/2003 z 29 września 2003 r. – VO (EG) Nr. 1782/2003, zabronione jest usuwanie określonych elementów krajobrazu. Zaliczamy do nich: żywoploty oraz, tzw. „Knicks”, rzędy drzew, polne rośliny drzewiaste, obszary podmokłe albo pojedyncze drzewa (§ 5 ust. 1 DirektZahlVerpFV). Przy uwzględnianiu powyższych ograniczeń należy zauważyć, że KUP i AF przeznaczone są do użytkowania rolniczego i nie zostały wymienione wśród wskazanych wyżej elementów krajobrazu. W nawiązaniu do *Alley-Cropping-System*, który definiowany jest jako system agroleśny zawierający w jednym płodozmianie naprzemiennie pasy pola oraz pasy roślin drzewiastych o krótkiej rotacji położone wobec siebie równolegle (polna uprawa pasowa – *Feldstreifenanbau*), należy podkreślić że ACS nie wyłączono z definicji żywoplotów i tzw. „Knicks” kwalifikowanych jako elementy krajobrazu, które nie podlegają usunięciu. Elementy te zostały bowiem zdefiniowane zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 1 DirektZahlVerpFV jako: „liniowe elementy struktury, które w przeważającej mierze porastają zagajniki a ich długość wynosi przynajmniej 20 metrów”.

Podsumowanie

Wsparcie finansowe dla przedsiębiorstw prowadzących produkcję roślin drzewiastych o krótkiej rotacji (KUP) oraz systemów agroleśnych (AF) zostało przewidziane w sytuacji spełnienia przesłanek, które omówiono, a podstawę znajdującą w regulacjach prawnych Unii Europejskiej, jak również w niemieckim porządku prawnym. Uwagę zwraca fakt, że niemiecki ustawodawca na płaszczyźnie federalnej nie przewidział możliwości zakładania KUP oraz AF na korzystających z dopłat do użytków zielonych, gdyż równałoby się to z ich naruszeniem. Ponadto, do dzisiaj nie został w sposób zadowalający rozwiązany status prawny ACS. Wątpliwości budzi również ograniczenie liczby gatunków drzew przeznaczonych na plantacje roślin drzewiastych o krótkiej rotacji jedynie do sześciu gatunków. Można zatem stwierdzić, że choć niemieckie rozwiązania prawne uległy w ostatnich latach dość istotnym i postępowym zmianom, to jednak należałoby w związku z podniesionymi wyżej wątpliwościami postulować o ich ulepszenie.

Literatura

- Anbau nachwachsender Rohstoffe in Deutschland. 2010: FNR. Daten und Fakten. Fachagentur Nachwachsende Rohstoffe [www.nachwachsenderohstoffe.de/service/daten-und-fakten], 16.3.2011.
- Ergebnisprotokoll der Agrarministerkonferenz am 27.03.2009 in Magdeburg. 2009: AKM, [www.agrarministerkonferenz.de/documents/AMK_Ergebnisprotokoll_5ae.pdf], 25.3.2011.
- Freese D., Böhm C., Kwaśnicka K., Quinkenstein A., Götz U.** 2011: Ökonomie und rechtlicher Rahmen für Agroforstsysteme. *Neue Landwirtschaft*, nr 1, 91-94.
- Global Wind Report. 2011: GWEC. Annual market update 2010. Global Wind Energy Council, 72, [www.gwec.net/index.php?id=180], 16.3.2011.
- Marx M.** 2010: Rechtliche Rahmenbedingungen für Kurzumtriebsplantagen (KUP) und Agroforst. [In:] *Agrarholz 2010* – Symposium am 18. und 19. Mai 2010 in Berlin. Fachagentur Nachwachsende Rohstoffe e.V., Berlin, Deutschland, 6.
- Murach D., Kindermann C., Hirschl B., Aretz A., Schneider B.U., Grünwald H., Schultze B., Quinkenstein A., Bilke G., Muchin A., Eberts J., Grundmann P., Jochheim H., Scherzer J., Hagemann H.** 2007: Zukunftrohstoff Dendromasse. Hintergrund und erste Ergebnisse des Verbundforschungsprojekts DENDROM. *Forstarchiv*, 78, 88-94.
- Quinkenstein A., Wöllecke J., Böhm C., Grünwald H., Freese D., Schneider B.U., Hüttl R.F.** 2009: Ecological benefits of the alley cropping agroforestry system in sensitive regions of Europe. *Environmental Science & Policy*, 12, 1112-1121.
- Renewable energy sources in figures. 2010: BMU. National and international development. Status: June 2010. Federal Ministry for the Environment, Nature Conservation and Nuclear Safety (BMU), 76.
- Weih M.** 2008: Short rotation forestry (SRF) on agricultural land and its possibilities for sustainable energy supply. Nordic Council of Ministers, Copenhagen, 66.
- Niemieckie akty prawne**
 BNatSchG: Bundesnaturschutzgesetzes vom 29 Juli 2009 (BGBl. I S. 2542).
 BWaldG: Bundeswaldgesetz vom 2. Mai 1975 (BGBl. I S. 1037), das zuletzt durch das Gesetz vom 31. Juli 2010 (BGBl. I S. 1050) geändert worden ist.
 Biokraft-NachV: Biokraftstoff-Nachhaltigkeitsverordnung vom 30. September 2009 (BGBl. I S. 3182), die durch die Verordnung vom 22. Juni 2010 (BGBl. I S. 814) geändert worden ist.
 BioKraftQuG: Gesetz zur Einführung einer Biokraftstoffquote durch Änderung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes und zur Änderung energie- und stromsteuerrechtlicher Vorschriften (Biokraftstoffquotengesetz - BioKraftQuG) vom 18. Dezember 2006 (BGBl. I S. 3180, Nr. 62).

- BMELVBBG: Gesetz zur Bereinigung des Bundesrechts im Zuständigkeitsbereich des Bundesministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz vom 13. April 2006 (BGBl. I, S. 855, Nr. 18).
- BWaldG: Bundeswaldgesetz vom 2. Mai 1975 (BGBl. I S. 1037), das zuletzt durch das Gesetz vom 31. Juli 2010 (BGBl. I S. 1050) geändert worden ist.
- DirektZahlVerpFG: Direktzahlungen-Verpflichtungengesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 28. April 2010 (BGBl. I S. 588).
- DirektZahlVerpFV: Direktzahlungen-Verpflichtungenverordnung vom 4. November 2004 (BGBl. I S. 2778), die zuletzt durch die Verordnung vom 20. April 2010 geändert worden ist.
- EEG: Erneuerbare-Energien-Gesetz vom 25. Oktober 2008 (BGBl. I S. 2074), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 11. August 2010 (BGBl. I S. 1170) geändert worden ist.
- EEWärmeG: Erneuerbare-Energien-WärmeGesetz vom 7. August 2008 (BGBl. I S. 1658), das durch Artikel 3 des Gesetzes vom 15. Juli 2009 (BGBl. I S. 1804) geändert worden ist.
- FoVG: Forstvermehrungsgutgesetz vom 22. Mai 2002 (BGBl. I S. 1658), das durch Artikel 214 der Verordnung vom 31. Oktober 2006 (BGBl. I S. 2407) geändert worden ist.
- NwaldZyklBek: Bekanntmachung Nr. 05/10/31 der Liste der für Niederwald mit Kurzumtrieb bei der Betriebsprämie geeigneten Arten und deren maximale Erntezyklen vom 12. Mai 2010 (eBAnz S. 1, Nr. 52).
- StromEinspG: Gesetz über die Einspeisung von Strom aus erneuerbaren Energien in das öffentliche Netz (Stromeinspeisungsgesetz) vom 07. Dezember 1990 (BGBl. I S. 2633), zuletzt geändert durch Gesetz zur Neuregelung des Energiewirtschaftsrechts vom 24. April 1998 (BGBl. I S. 730, 734).
- UVPG: Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung in der Fassung der Bekanntmachung vom 24. Februar 2010 (BGBl. I S. 94), das durch Artikel 11 des Gesetzes vom 11. August 2010 (BGBl. I S. 1163) geändert worden ist.

Źródła prawa Unii Europejskiej

- Richtlinie 92/43/EWG des Rates vom 21. Mai 1992 zur Erhaltung der natürlichen Lebensräume sowie der wildlebenden Tiere und Pflanzen (ABl. EG L 206 vom 22.7.1992, S. 7).
- Verordnung (EG) Nr. 1782/2003 des Rates vom 29. September 2003 mit gemeinsamen Regeln für Direktzahlungen im Rahmen der Gemeinsamen Agrarpolitik und mit bestimmten Stützungsregelungen für Inhaber landwirtschaftlicher Betriebe und zur Änderung der Verordnungen (EWG) Nr. 2019/93, (EG) Nr. 1452/2001, (EG) Nr. 1453/2001, (EG) Nr. 1454/2001, (EG) Nr. 1868/94, (EG) Nr. 1251/1999, (EG) Nr. 1254/1999, (EG) Nr. 1673/2000, (EWG) Nr. 2358/71 und (EG) Nr. 2529/2001 (ABl. EU L 270 vom 21.10.2003, S. 1).
- Verordnung (EG) Nr. 73/2009 des Rates vom 19. Januar 2009 mit gemeinsamen Regeln für Direktzahlungen im Rahmen der gemeinsamen Agrarpolitik und mit bestimmten Stützungsregelungen für Inhaber landwirtschaftlicher Betriebe und zur Änderung der Verordnungen (EG) Nr. 1290/2005, (EG) Nr. 247/2006, (EG) Nr. 378/2007 sowie zur Aufhebung der Verordnung (EG) Nr. 1782/2003 (ABl. EU L 30 vom 31.1.2009, S. 16).
- Verordnung (EG) Nr. 1120/2009 der Kommission vom 29. Oktober 2009 mit Durchführungsbestimmungen zur Betriebsprämienregelung gemäß Titel III der Verordnung (EG) Nr. 73/2009 des Rates mit gemeinsamen Regeln für Direktzahlungen im Rahmen der gemeinsamen Agrarpolitik und mit bestimmten Stützungsregelungen für Inhaber landwirtschaftlicher Betriebe (ABl. EU L 316 vom 2.12.2009, S. 1).
- Verordnung (EG) Nr. 1122/2009 der Kommission vom 30. November 2009 mit Durchführungsbestimmungen zur Verordnung (EG) Nr. 73/2009 des Rates hinsichtlich der Einhaltung anderweitiger Verpflichtungen, der Modulation und des integrierten Verwaltungs- und Kontrollsystems im Rahmen der Stützungsregelungen für Inhaber landwirtschaftlicher Betriebe gemäß der genannten Verordnung und mit Durchführungsbestimmungen zur Verordnung (EG) Nr. 1234/2007 hinsichtlich der Einhaltung anderweitiger Verpflichtungen im Rahmen der Stützungsregelung für den Weinsektor (ABl. EU L 316 vom 2.12.2009, S. 65).

Summary

Until recently, an ill-defined legal framework for the agricultural production of woody biomass led to a feeling of uncertainty among farmers what caused only a modest development of biomass production with short rotation coppices or agroforestry systems compared to other renewable energies in Germany. A reform of the Federal Forest Act in 2010 changed this situation. Currently, in consideration of various acts, the eligibility for EU aid is given under the precondition that poplar, willow, birch, ash and/or black locust is cultivated with a maximum rotation interval of 20 years. Even though, the changed legal framework, which is described in the following text in more detail, has increased the attractiveness of the production of woody biomass in the eyes of the farmers, there is still a need to improve the legislation. For example, the legal treatment of alley cropping systems (agroforestry systems in which agricultural stripes alternate with short rotation coppice stripes) is still unsatisfactory. Also the restriction to only six allowed tree species seems to be an unnecessary limitation. This affects especially agroforestry systems which are usually comparably species-rich.

Adres do korespondencji:

Dipl. Geoökol. Ansgar Quinkenstein
Brandenburgische Technische Universität Cottbus
Lehrstuhl für Bodenschutz und Rekultivierung
Konrad-Wachsmann-Allee 6
D-03046 Cottbus, Germany
e-mail: quinkenstein@tu-cottbus.de

dr Kamila Kwaśnicka
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Zakład Polityki Gospodarczej i Prawa
pl. Grunwaldzki 24 a, 50-363 Wrocław
e-mail: kamila.kwasnicka@up.wroc.pl